

Krievijas īstenotā lingvocīda stratēģija Ukrainas okupētajās teritorijās: Ukrainas konstitucionālās iekārtas graušana un elements genocīdā pret ukraiņu tautu

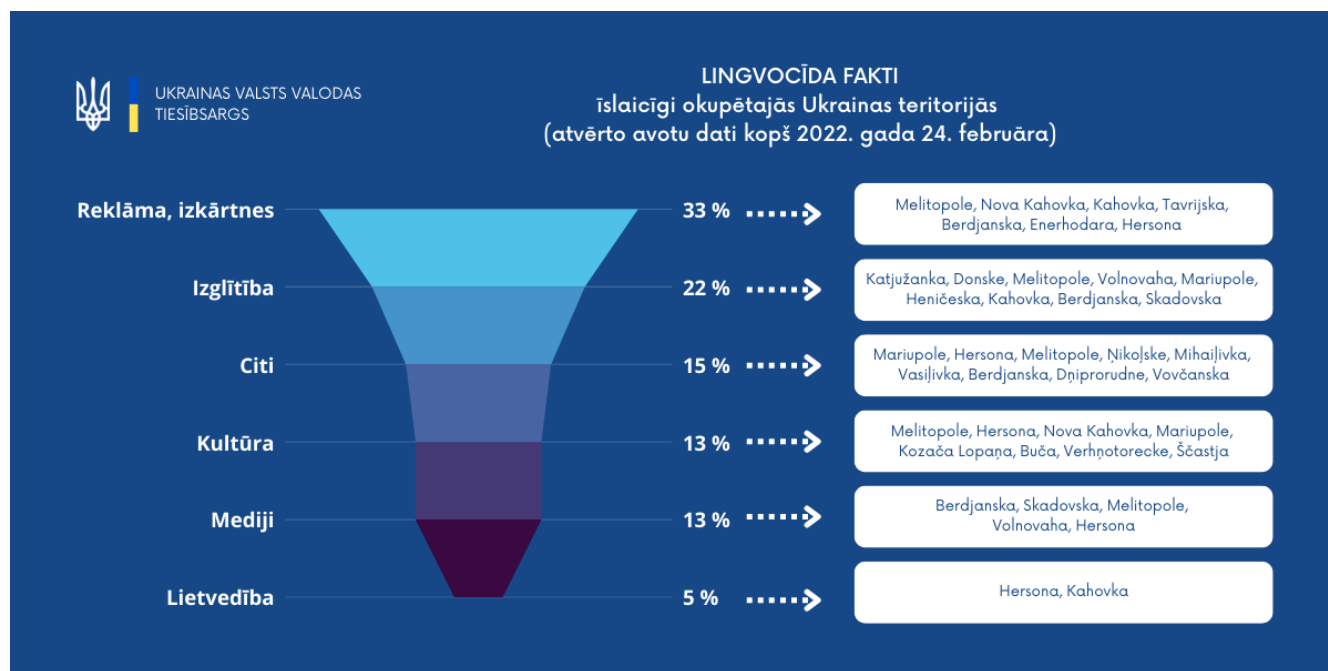
Ukrainas Konstitūcijas dienā, 28. jūnijā, valsts valodas tiesībsargs Tarass Kremins medijiem un plašai sabiedrībai sniedza informāciju par Krievijas īstenoto lingvocīda stratēģiju Ukrainas okupētajās teritorijās, uzsverot, ka šādi tiek grauta Ukrainas konstitucionālā iekārta, un raksturojot to kā elementu genocīdā pret ukraiņu tautu.

Tiesībsargs norādīja, ka ir sācis apkopot un dokumentēt faktus, kas liecina par lingvocīdu – agresorvalsts rīcību īslaicīgi okupētajās teritorijās ar mērķi likvidēt ukraiņu valodu publiskajā telpā un sabiedrības lietojumā, kā arī Ukrainas pilsoņu diskriminēšanu, tramdīšanu un vajāšanu valodas dēļ.

Tarass Kremins uzsvēra, ka lingvocīda jautājums bija viena no tēmām, kas caurvija Ukrainas Konstitucionālās tiesas 2021. gada 14. jūlija lēmumu Valsts valodas likumu atzīt par konstitucionālu. „Tādēļ apdraudējums, kas nodara kaitējumu nācijas identitātei, nacionālajiem simboliem, katram Ukrainas pilsonim un valsts iekārtai, ir viena no prioritātēm,” viņš norādīja.

„Informāciju par okupantu un kolaboracionistu rīcību mēs saņemam no atvērtiem avotiem, drošības dienestu, plašsaziņas līdzekļu, pārvaldes iestāžu un pašvaldību ziņām, kā arī no citiem avotiem,” tiesībsargs sacīja.

Kā liecina atvērto avotu dati, ir dokumentēti vairāk nekā simt fakti, kas liecina, ka teritorijās, kuras kopš 2022. gada 24. februāra ir bijušas vai atrodas īslaicīgā okupācijā (aplēkumā, blokādē), notiek mērķtiecīga valsts valodas iznīcināšana dažādās sabiedrības dzīves jomās, pilsoņiem tiek liegtas tiesības lietot ukraiņu valodu, tiesības to mācīties, tiek diskriminētas un vajātas personas, kas publiski demonstrē savu ukraiņu identitāti, tostarp runājot ukraiņiski.

Lingvocīda akti tiek veikti ar draudiem, iebiedēšanu, fizisku spēku un/vai psiholoģisku spiedienu, brīvības ierobežošanu, nolaupīšanu, spīdzināšanu, slepkavošanu un citiem noziegumiem pret Ukrainas pilsoņiem.

Mediji

Pēc krievu karaspēka ienākšanas okupantu administrācija nekavējoties sāka ar smago artilēriju apšaudīt Ukrainas televīzijas torņus, atslēgt vai sagrābt Ukrainas televīzijas kanālus un radiostacijas, nolaupt žurnālistus un uzsāka okupācijas propagandas kanālu apraidi. Šāda rīcība dokumentēta okupētajās Zaporīžjas un Hersonas apgabalu pilsētās: Melitopolē, Berdjanskā, Enerhodarā, Nova Kahovkā, Tavrijskā, Hersonā un Kahovkā.

Televīzijas un radio apraide

Konstatētie fakti,
kas satur
lingvocīda pazīmes

Apdzīvotas vietas,
kurās dokumentēti
fakti, kas satur
lingvocīda pazīmes

Piemēri

12

Melitopole, Nova
Kahovka, Kahovka,
Tavrijska, Berdjanska,
Enerhodara, Hersona

Ukrainas mediju resursu
atslēgšana, atsākot Krievijas
kanālu apraidi un uzsākot t. s.
Luhanskas Tautas Republikas
un Doneckas Tautas
Republikas, īslaicīgi okupētās
Krimas kanālu raidīšanu

Piemēri

Enerhodarā izveidota radiostacija „Krievijas radio”. Tā izplata melīgu vai izkropļotu informāciju un naidīgu propagandu, atskaņo dziesmas, kurās slavināts Putins un Krievijas Federācijas dižums.

Avots: Zaporīžjas apgabala militārās administrācijas „Telegram” kanāls

Melitopolē 24 TVK frekvencē, kas pieder kanālam „MTV Plus”, tiek pārraidīts televīzijas kanāls „Russia-24”. Kanāls „MTV Plus” nodarbojas ar kolaboracionismu un pārraida agresorvalsts programmas.

Avots: Ukrainas Nacionālā televīzijas un radio apraides padome

Krievijas propagandas kanāli
Mariupolē tiek demonstrēti uz
„zombijmobiju” ekrāniem.
Foto: „Kyiv Post” (ekrānuzņēmums no
televīzijas kanāla „Russia Today” –
televīzijas automobiļi Mariupolē)

Sabiedriskā telpa

Visa pasaule ir redzējusi fotogrāfiju, kurā pie Mariupoles robežas pilsētas nosaukuma zīme tiek nomainīta uz zīmi krievu valodā. Šis fakts nav vienīgais. Hersonā, Melitopolē, Ņikoļskē, Mihaiļivkā, Vasiļivcos, Berdjanskā, Dņiprorudnē un Vovčanskā okupanti ne tikai izvieto pilsētu nosaukuma zīmes krievu valodā, bet arī novāc un iznīcina nacionālos simbolus, Ukrainas karogus, piemiņas plāksnes kritušajiem ukraiņu karavīriem, valsts pārvaldes ēku telpās ukraiņu izkārtnes nomaina ar izkārtnēm krievu valodā.

Uzziņu informācija, reklāma

Konstatētie fakti,
kas satur
lingvocīda pazīmes

33

Apdzīvotas vietas,
kurās dokumentēti
fakti, kas satur
lingvocīda pazīmes

Mariupole, Hersona,
Melitopole, Ņikoļske,
Mihaiļivka, Vasiļivka,
Berdjanska,
Dņiprorudne, Vovčanska

Piemēri

Norauts transparents „Slava Ukrainai”, pilsētas nosaukuma zīmju nomainīšana ar nosaukumiem krievu valodā, aizliegtu simbolu reklamēšana, novāktas plāksnes, kurās godināta kritušo Ukrainas karavīru piemiņa, propagandas filmu izrādīšana

Piemēri

Hersonas iedzīvotājiem tiek dalītas aģitācijas skrejlapas.
Foto: Ukrainas Aizsardzības ministrijas Galvenā izlūkošanas pārvalde

Okupanti Mariupolē pilsētas nosaukuma zīmes nomaina pret zīmēm krievu valodā.

Foto: Mariupoles mēra Petro Andrijuščenko padomnieka „Telegram” kanāls

Izglītība

Par kara upuri ir kļuvusi arī Ukrainas izglītības ieguves norise. Pavēle vispārējās izglītības mācību iestādēm pāriet uz krievu mācību valodu un Krievijas mācību programmām, skolu direktoru atlaišana par atsacīšanos sadarboties ar okupantiem, skolu direktoru piespiešana apliecināt „uzticību Krievijai”, vēstures mācību grāmatu nomaīņa, „politpedagogu” amata ieviešana skolās utt. – šie fakti konstatēti Katjužankā, Donskē, Melitopolē, Volnovahā, Mariupolē, Heničeskā, Kahovkā, Berdjanskā un Skadovskā. Krievijas Federācijas okupētajā Mariupolē okupanti sākuši paramilitārās organizācijas „Jauniešu armija” veidošanu.

Izglītība

Konstatētie fakti,
kas satur
lingvocīda pazīmes

22

Apdzīvotas vietas,
kurās dokumentēti
fakti, kas satur
lingvocīda pazīmes

Katjužanka, Donske,
Melitopole, Volnovaha,
Mariupole, Heničeska,
Kahovka, Berdjanska,
Skadovska

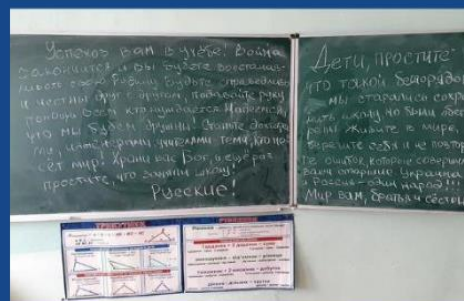
Piemēri

Pavēle vispārējās izglītības iestādēm pāriet uz krievu mācību valodu un Krievijas mācību programmām, skolu direktoru atlaišana par atsacīšanos sadarboties ar okupantiem, vēstures mācību grāmatu nomaīņa

Piemēri

Hostomeļas licejs Kijivas apgabala Hostomeļā.
Foto: Sabiedriskā organizācija „Parents SOS”

Skola Kijivas apgabala Katjužankā.
Foto: Volodimira Runeca „Facebook” lapa

Kultūra

Kultūras jomā fiksēti daudzi fakti, kas satur lingvocīda pazīmes. Īslaicīgi okupēto teritoriju bibliotēkās tiek iznīcinātas grāmatas ukraiņu valodā, tās tiek aizvāktas un sadedzinātas. Okupētajās Doneckas, Luhanskas, Hersonas, Zaporizžjas, Kijivas un Harkivas apgabalu pilsētās un ciemos (Melitopolē, Hersonā, Nova Kahovkā, Mariupolē, Kozača Lopaņā (Harkivas apgabals), Bučā, Verhņotoreckē, Ščastjā) ir pamanīti daudzi gadījumi, kad kultūras pasākumi notiek krievu valodā, tāpat krievu valodā tiek drukāti un izplatīti laikraksti.

Kultūra

Konstatētie fakti,
kas satur
lingvocīda pazīmes

13

Apdzīvotas vietas,
kurās dokumentēti
fakti, kas satur
lingvocīda pazīmes

Katjužanka, Donske,
Melitopole, Volnovaha,
Mariupole, Heničeska,
Kahovka, Berdjanska,
Skadovska

Piemēri

Kultūras pasākumi krievu
valodā, okupantu
atvērtais „kauju slavas
muzejs”, ukraiņu grāmatu
iznīcināšana bibliotēkās

Piemēri

Piemineklis „Vecmāmuļa ar Padomju Savienības karogu”.
Foto: Petro Andrijuščenko „Telegram” kanāls,
2022. gada 5. maijs

Krievu okupanti Mariupolē svin Starptautisko bērnu
aizsardzības dienu.
Foto: Petro Andrijuščenko „Telegram” kanāls,
2022. gada 1. jūnijs

Oficiālā saziņa

Okupācijas pārvaldes iestāžu pārstāvji un kolaboracionisti, izmantojami krievu valodu, izplata prokrievisku propagandu un informē pilsoņus. Krievu valoda īsilaicīgi okupētajās teritorijās kļuvusi par lietvedības, darba, lietišķās sarakstes, dokumentu u. tml. valodu.

Fiksētie fakti nav un nevar tikt uzskatīti par pilnīgu uzskaitījumu, tie ir zināmā mērā vispārīgi, taču ar to palīdzību ir iespējams raksturot metodes un mērogu, kādā okupanti rīkojas, cenšamies gāzt konstitucionālo iekārtu, iznīcināt Ukrainas valstiskumu un identitāti vispār.

Apkopotie materiāli tiek regulāri nosūtīti valsts iestādēm, starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām, Eiropas Nacionālo valodas institūciju federācijai (*EFNIL*), kuras asociētā locekle ir Ukraina. Viens no Tiesībsarga biroja pastāvīgajiem darba pienākumiem ir vākt un sistematizēt materiālus par Ukrainas pilsoņu valodas tiesību pārkāpumiem okupētajās teritorijās, lai vērstos pie starptautiskām organizācijām un sagatavotu iesniegumus starptautiskām tiesām, ieviestu sankcijas un uzsāktu kriminālvajāšanu pret personām, kas īsteno okupantu realizēto valsts valodas lietojuma ierobežošanas stratēģiju, cīnītos par to, lai Krievijas Federācijai tiktu piemērotas sankcijas par cilvēktiesību pārkāpumiem.

„Okupantu realizētās lingvocīda stratēģijas sistemātiska īstenošana okupētajās teritorijās un karadarbības zonās ir krimināli sodāms starptautisko likumu un Ukrainas likumu pārkāpums, ko nepieciešams pienācīgi dokumentēt, izmeklēt un iesniegt tiesās. Vainīgajiem jātiek identificētiem un sodītiem,” uzsvēra tiesībsargs.